

Motion till riksdagen 2005/06:Kr321

av **Berndt Sköldestig (s)**

Språkförståelsen i Norden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av att långsiktigt öka språkförståelsen i Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om hur man kan åstadkomma en allmänt förbättrad nordisk språkförståelse i Sverige.

Motivering

Den spontana förståelsen av nordiska språk bland dagens svenska ungdomar är tämligen dålig. Den svenska allmänheten exponeras inte för våra nordiska grannländers tv- eller radioprogram, läser inte nordisk litteratur på originalspråk och tar inte till sig skriftlig eller muntlig information på de nordiska grannspråken. Ofta exponeras dagens skolelever inte heller för mer än en veckas lektioner i danska, norska och isländska under hela skolgången. Denna undervisning leder som regel inte heller till att ungdomarna lär sig att förstå dessa språk, vare sig i tal eller skrift. Den svenska mediepolitiken gör också att svenskarnas förståelse av landets egna dialekter är tämligen dålig. Förståelseflexibiliteten är liten. Tillåts denna utveckling att fortsätta så riskerar kitter i det nordiska samarbetet att luckras upp och de Nordiska språken på sikt att glida så långt ifrån varandra att känslan av spontan samhörighet försvinner. Om 150 år kanske danskan och svenskan är lika obegripliga för varandra som tyskan och holländskan är i förhållande till varandra idag. En era av nordisk samhörighet kan då vara till ända.

Utvidgad språkmarknad rationellt

Att befrämja nordisk språkförståelse är inte bara en fråga om idealism. Det är också en fråga om rationellt och gott ekonomiskt sinne. I Norden finns det en

Fel! Okänt namn på

potentiell skandinavisktalande språkmarknad på dryga 18 miljoner invånare. Att då begränsa företagens och samhällets verksamhetsområde till, i Sveriges fall, 9 miljoner invånare verkar ekonomiskt och resursmässigt bortkastat. Rent samhällsekonomiskt vore det långt mer förnuftigt att försöka utvidga språkområdet till att omfatta samtliga dessa 18 miljoner människor.

Många nordiska företag inleder sina internationella kontakter i ett nordiskt grannland. En förbättrad språkförståelse hos den nordiska allmänheten skulle med stor sannolikhet resultera i ökade handelskontakter och ökat företagande i Norden. Svenska tv-program produceras och sänds huvudsakligen för en publik bestående av 9 miljoner invånare (den potentiella marknaden är 18 milj.) Samma sak gäller böcker som skrivs och trycks på svenska liksom tidningar, tidskrifter, radioprogram m.m.

Bristande efterfrågan, hinder för utvidgad språkmarknad i Sverige

Utbudet i Sverige skall vara styrt av efterfrågan, och dansk, respektive norsk tv efterfrågas inte i Sverige, sannolikt till största delen beroende på en bristande förståelse av danska och norska. I Norge kan en stor del av befolkningen se svensk tv, och förståelsen av svenska är tämligen god i alla åldrar. Norge har en mediepolitik som innebär att minst 25 % av alla inslag på radio och tv skall vara på nynorsk. Denna mediepolitik gör att alla norrmän tidigt utvecklar en förståelse för avvikande dialekter och språkformer. Detta har även öppnat norrmännens förmåga att ta till sig andra skandinaviska dialekter, svenska och danska. Resultatet är att översatta svenska böcker och svensk musik på ett tämligen naturligt sätt konsumeras av en stor del av den norska allmänheten.

I delar av USA visas barnprogrammet ”Sesamy Street” på engelska och spanska samtidigt (utan textning eller dubbing), dvs. den ena figuren säger något på engelska, och den andra svarar på spanska. Eftersom barnen är mer fokuserade på bilder och händelser än på själva dialogen, så lär de sig över tid att förstå engelska, respektive spanska helt automatiskt.

Svenska överväganden

Faktum är att i dagens Sverige ser det ut att finnas ett motstånd mot att ta till sig våra nordiska grannspråk. Motståndet existerar redan i skolåldern och fortsätter in i vuxenlivet i form av en ovilja att se på dansk och norsk tv, läsa dansk och norsk översatt litteratur m.m. Det är således det mänskliga motståndet som i första hand förhindrar att vi idag har en språkmarknad på 18 miljoner invånare.

Det finns dock en grupp som inte har upparbetat ett motstånd mot avvikande dialekter eller språk, nämligen de yngsta barnen. Om man kan expo-

Fel! Okänt namn på

nera svenska barn för nordiska språk redan i förskoleåldern, bryter man det mentala motståndet redan innan det har hunnit uppstå. Kan man dagligen exponera våra förskolebarn för nordiska språk, kommer man också att kunna undervisa skolbarnen i nordiska språk och i framtiden kunna visa dansk och norsk tv för ungdomar och vuxna. Nyckeln till ett utvidgat språkområde går således via förskolebarnen och de yngsta skolbarnen.

Genom att dagligen exponera barnen för skandinaviska/nordiska barnprogram utan textning eller ”voice-over”, så har man lagt grunden för en språkförståelse som kommer att följa dessa nordbor genom hela livet. Tröskeln för att ”lära” nordiska språk i skolan kommer att vara borta, och med tiden kommer de att utan besvär kunna läsa nordisk litteratur på originalspråk och gladeligen efterfråga nordisk tv.

I förhållande till en vuxen mediepublik skulle man kunna verka för en ”dialektisering” av svenska medier, enligt norsk modell, dvs. att man kvoterar olika svenska dialekter i medierna, så att den breda allmänheten tränas till en flexibilitet i sin språkliga förståelse.

Nordiska språk i skolan

De flesta elever idag har svenska språket på schemat flera gånger per vecka, såväl på grundskolenivå som på gymnasienivå. Om man i stället för att bara ha nordiska språk under en vecka i 3:e klass och en vecka i 8:e klass, ersatte en timme svenska i veckan med nordiska språk, under hela skolgången, skulle kunskapen och förståelsen av dessa språk komma naturligt. Skulle man från t.ex. fjärde klass, t.o.m. 3:e året på gymnasiet få undervisning om och i nordiska språk, kommer Sveriges vuxna befolkning om 20–30 år att förstå alla former av skandinaviska, utan att särskilt ha studerat dem. Man skulle kunna säga att svenskarna har fått skandinaviskan utan att ha behövt offra något annat i stället.

Slutsatser

Om vi får en bättre språkförståelse leder det till att nordiska företag bedriver mer handel med varandra och att hela Skandinavien/Norden öppnas som en samlad ”språkmarknad” för böcker, tidningar, tidskrifter, radio, tv, teater etc. och så kommer såväl Sveriges som övriga nordiska länders ekonomier att kunna dra konkret nytta av det. Vi behöver våga tänka och agera långsiktigt!

Stockholm den 3 oktober 2005

Berndt Sköldestig (s)